

פרשת אמור תשע"ה "המקלל"

ויקרא פרק כד

(א) וידבר ה' אל-משה לאמר: (ב) צו את-בני ישראל ויקחו אליה שמן זית וך פתית למאור להעלות נר תמיד: (ג) מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערוך אתו אהרן מערב עד-בקר לפני ה' תמיד חקת עולם לדרתיכם: (ד) על המנרה הטהרה יערוך את-הנרות לפני ה' תמיד: (ה) ולקחת סלת ואפית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרנים יהיה החלה האחת: (ו) ושמת אותם שתיים מערכות יש המערכת על השלחן הטהר לפני ה': (ז) ונתת על-המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה אשה לה: (ח) ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני-ישראל ברית עולם: (ט) והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש פי קדש קדשים הוא לו מאשי ה' חק-עולם:

(י) ויצא בן-אשה ישראלית והוא בן-איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי: (יא) ויקב בן-האשה הישראלית את-השם וקלל ויביאו אתו אל-משה ושם אמו שלמית בת-דברי למטה-דן: (יב) ויניחהו במשמר לקרש להם על-פי ה':

(יג) וידבר ה' אל-משה לאמר: (יד) הוצא את-המקלל אל-מחוץ למחנה וסמכו בל-השמעים את-ידיהם על-ראשו ורגמו אתו כל-העדה: (טו) ואל-בני ישראל תדבר לאמר איש איש כיי-קלל אלקיו ונשא חטאו: (טז) ונקב שם-ה' מות יומת רגום ורגמו בו כל-העדה כגר פאנרץ בנקבו-שם יומת: (יז) ואיש כיי יגה כל-גפיש אדם מות יומת: (יח) ומכה גפיש-בהמה ישלמה גפיש תחת גפיש: (יט) ואיש כיי יתן מום בעמיתו פאשר עשה בן יעשה לו: (כ) שבר תחת שבר עין תחת עין שן תחת שן פאשר יתן מום באדם בן יתן בו: (כא) ומכה בהמה ישלמה ומכה אדם יומת: (כב) משפט אחד יהיה לכם כגר פאנרץ יהיה כיי אגני ה' אלקיכם: (כג) וידבר משה אל-בני ישראל ויציאו את-המקלל אל-מחוץ למחנה ורגמו אתו אבן ובני ישראל עשו פאשר צנה ה' את-משה:

רקע לאירוע

תגובה "לאי צדק"

ספרא אמור פרשה יד

ויצא בן אשה ישראלית מנין יצא מבית דינו של משה שבא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך ליטע בתוך מחנה דן, אמר להן מבנות דן אני אמרו לו הכתוב אומר איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל, נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב ועמד וגידף, והוא בן איש מצרי, אעפ"י שלא היו ממזרים באותה השעה הוא היה כממזר, בתוך בני ישראל, מלמד שנתגייר, וינצו במחנה, על עיסקי מחנה, בן הישראלית, ואיש הישראלי, זה שכנגדו.

רשב"ם שמות פרק כב פסוק כז

אלקים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר - דבר הכתוב בהווה, לפי שהמלכים והדיינים דנין דיני ממונות ונפשות רגילים בני אדם לקללם. וכן הוא אומר גם במדעך מלך אל תקלל, וכן הוא אומר כי קללת אלהים תלוי, כשרואין את האדם תלוי מקללין את הדיינים לכך ציוה לא תלין נבלתו:

ביטוי החיצוני למצבו הפנימי

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת אמור סימן כג

[כד, י] ויצא בן אשה ישראלית, מהיכן יצא רבי לוי אומר מעולמו יצא (מילה מיד לפני 'עולם') כמו דאמר "ויצא איש-הבבלים ממחנות פלשתים גלית שקמו מגת גבהו ישש אמות וזרת" (שמואל א פרק יז פסוק ד)

הרב שמואל יפה אשכנזי – "יפת תואר השלם"

ויש מלמדים: להיות שהש"י בעל הנמצאות כולם, נקרא משכן כל היצורים שמציאותם נמשך מהסתכלות ה' אותם, על דרך (תהילים א:י): "כי יודע ה' דרך צדיקים" ואיבודם (של הנמצאים) – הסתר פניו מעינים,

וזהו טרודם (גרושם) מן "המשכן" הזה. וזהו "ודרך רשעים תאבד". לכן אמר "מעולמו יצא" דהיינו מדעת עליון אשר היה שוכן שם – והוא "עולמו".

מתנות כהונה

מאחר שחירף מערכות אלוקים חיים כבר נמשל כבהמות נדמה וגרוע מהם, עד שלא יאות עליו שם אדם שהוא עולם קטן....והוא סב דרכו והרחיק מאד מאדם

תגובת תמיהה אמיתית לעניין הקודם או אמצעי למטרה?

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת אמור סימן כג

רבי ברכיה אמר מהיכן יצא מפרשה של מעלה שנאמר ולקחת סולת ואפית אותה שתים עשרה חלות, אמר דרך המלך לאכול פת חמה שמה צינא? (לגלג על לחם הפנים שאכלוהו לאחר תשע ימים)

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח סימן ב

[טז, א] "ויקח קרח" - מה כתיב למעלה מן הענין דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם צצית (במדבר טו) קפץ קרח ואמר למשה אתה אומר ונתנו על צצית וגו' טלית שכולה תכלת מה היא שיהא פטורה מן צצית, א"ל משה חייבת בצצית, א"ל קרח טלית שכולה תכלת אינה פוטרת עצמה וארבעה חוטין פוטר אותה, בית מלא ספרים מהו שתהא פטורה מן המזוזה, א"ל חייבת במזוזה, א"ל כל התורה כולה רע"ה פרשיות שיש בה כולן אין פוטרות את הבית ושתי פרשיות שבמזוזה פוטרות את הבית, א"ל דברים אלו לא נצטוית עליהם ומלבך אתה בודאם הה"ד ויקח קרח,

שלשתם לפי הסדר

רש"י ויקרא פרק כד פסוק י

ויצא בן אשה ישראלית - מהיכן יצא, רבי לוי אומר מעולמו יצא. רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא. לגלג ואמר ביום השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, או שמה פת צוננת של תשעה ימים, בתמיהה. ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב. בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מבני דן אני. אמרו לו (במדבר ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב. נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב, עמד וגדף: (הסדר – עזב את עולם התורה, למה עזב – ותוצאת עזיבתו או מצבו, מחשבתו, בטויו)

מיקומו של האירוע בפרשתינו

'הר הבית' בידינו

תולדות יצחק (ר' יצחק ב"ר יוסף קארו נולד בטולידו ב1458 אימץ לבן את אחיינו מן ר' יוסף קארו, נפטר בשנת רצ"ה 1535 כנראה בירושלים.)

...וסמיכות זאת הפרשה לפרשיות שלמעלה הוא, שלמעלה אמר מעלת משמשי הש"י שהוא הכהן המקריב כמו שפירשתי, ואמר [כא ח] וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב, שמי שמשמש לשי"ת הוא גדול מאד בעיני אלהים ואדם, ולזה אמר גם כן מעלת הקרבן שהדורון שישלחו לשי"ת ראוי שלא יהיה בו מום ושאר פסולים שיש בו, ואחר כך אמר מעלת הש"י עצמו שאמר שהקב"ה נותן שלימות בגופותינו ובנפשותינו, אם נפשותינו אמר [כד ב] צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, שהמנורה רומזת להארת נפשותינו, ואם שלימות הגוף שנותן מזון לכל בריותיו ובפרט לנו, ולזה סמך לו לחם הפנים שאמר [שם ה] ולקחת סולת ואפית אותה שתים עשרה חלות, בא המקלל ואמר כל זה אינו כלום לא מקריב ולא קרבן ולא מציאות האל, ולזה בירך את השי"ת לאמר לית דין ולית דיין.

עקידת יצחק ויקרא פרשת אמור - שע"ר סח (רבי יצחק ב"ר משה עראמה נולד בספרד 1420 הוא נפטר בעיר נאפולי 1494).

ועתה לפי שכל הספר הזה במעלתן של ישראל וקדושתן משאר האומות הוא מדבר כמו שנמשכו הדברים מתחלת מעשה הקרבנות. ואחר בהבדילים מהמאכלות האסורו' ומיתר הטומאות פנימיות וחצונות ומשהכיבות המגונות עד הרחיקם לא מהכיעור לבד כי אם מהדומה לכיעור כמו שנתבאר בכל פ' קדושים תהיו. ואחר מה שרוממם מכל לשון בתת להם סדר זמנים ומקראי קדש אשר יקראו אותם במועדם אשר בזה יזכו להאיר נרו של הקדוש ברוך הוא אשר בבית מקדשו כנזכר:

הנה סמך מעשה בן אשה ישראלית להורות מה ילד הפריצות והבלתי נקיות ילדי פשע ובני חטאת בזה שהיה בן אשה ישראלית שנפרצה מכללה ויצאה להבעל לנכרי כמו שאמר והוא בן איש מצרי כי הורה בו הנסיון תועלת ההשמר וההזהר בכל המצות הקודמות מזה המין ודומיהם והוא אשר נדעך גרו כמו שאמרנו.

הרב זווין (פרשת תזריע)

"אשה כי תזריע", וברש"י: 'כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף'.

הקדימה בזמן לא תמיד משמשת קדימה בחשיבות. יש ו'אחרון אחרון חביב'. ויום השבת יוכיח. ששת ימי החול קודמים ואחריהם השבת. והפרוודור תמיד קודם לטרקלין. ולעומת זה ראש חודש ור"ה – החשיבות בראש...

אם המוקדם והמאוחר הם ביחס של אמצעי ותכלית – המאוחר חשוב. המטרה תמיד היא סופית. הקליפה קודמת לפרי. אדם עמל ויגע בכמה אמצעים ותחבולות בשביל שלאחרונה ישיג את המטרה שהציב לו. אף ימי החול מכינים לשבת... אבל אם האחד צריך לתקן את השני ולהשפיע מכוחו עליו, הוא בא בראשונה. הראש משפיע על כל הגוף, ר"ח על כל החודש, ור"ה על כל השנה... האדם נברא באחרונה. זוהי חשיבותו, וזהו חיסרונו. זכה האדם הרי כל העולם משמש לו לאמצעי, ובשבילו נברא העולם... אבל אם האדם מקלקל את מעשיו, הרי הוא גרוע מהבהמה... ובמקרה זה הקדימה של היתוש היא חשיבותו. הוא מתקן את האדם, מעוררו להתבונן להנהגתו... ולכן הדבר תלוי באדם עצמו, אם לעשות את איחורו לבהמה לחסרון בבחינת 'יתוש קדמך', או לעשותו ליתרון מעלה, בבחינת 'אחרון חביב'.

ושננתם לבניך

רש"י ויקרא פרק כא

(א) אמר אל הכהנים - אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים:

רש"י הירש ויקרא פרק כד פסוק יא

ושם אמו וגו'. באותו זמן היתה זו האשה היחידה בישראל, שעברה עבירה; משום כך קיבלה את הציון המעציב להיות נזכרת בתורה הנצחית. רק משחטא בנה, נזכר שמה. שכן בעצם החטא הזה מתגלה התוצאה הקשה של קלקלתה המוסרית. אלמלא קלקלה, הרי אותה התפרצות שפלה של נוולות 'לא-יהודית' לא היתה הופכת מציאות בישראל. היא קלקלה עם איש 'לא-יהודי'; ורק על - ידי כך נטמן הזרע לאותו פשע בישראל. פלצות הזוועה על חטא הבן ראתה באם, בשלומית, את הגורמת העיקרית למעשה.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נו עמוד ב

תנו רבנן: מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח, ואמרה: לוקוס לוקוס, עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק! וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה, וסתמו את חלונה.

'עפעל' מול 'בליעל'

כלי יקר ויקרא פרק כד

(י) ויצא בן אשה ישראלית וגו'. לא פירט הכתוב שם של אחד מהם להורות שהיו שניהם פגומים, כי כל היוצא לריב מהר ודאי הוא פגום ואינו מן האנשים הנודעים בשמם לשם ולתהלה, אלא מן הפחותים אנשי בליעל גם בני בלי שם ולא היה בהם כי אם שם היחוס של אבותם שזה היה בן ישראלית וזה איש ישראלי, ועל כן נאמר וינצו במחנה כי שניהם היו בעלי מצה ומריבה ונתגלגל חובה על ידי חייב כי על ידי שזה הישראלי נכנס עמו במריבה גרם לו לגדף ה' הנכבד:

וקצת ראייה לזה ממה שנאמר ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלקיו וגו'. ואיך הכניס בדיבור זה מאמר ואיש כי יכה כל נפש אדם. וכן פסוק ואיש כי יתן מום בעמיתו וגו'. ועוד שפסוק זה כולו מיותר שהרי נאמר אחר כך בפרוש שבר תחת שבר וגו'. אלא שכל זה מדבר בגנות המצה והמריבה, שאין שלום יוצא מתוך מריבה ועל ידי המריבה יבוא שיכה נפש אדם או בהמה ויזיקו או בגופו או בממונו. ולפי שאמרנו חז"ל (קידושין ע א) כל הפוסל במומו פוסל, לכך נאמר ואיש כי יתן מום בעמיתו, להטיל מום

בקדושים, כאשר עשה בעקימת שפתיו דהוי מעשה כן יעשה לו כי יאמרו לו שפוסלו במומו, ולמטה מדבר במום ממש על כן אמר כן ינתן בו. וכן זה בן ישראלית, וזה איש הישראלי, כי כל אחד פוסל חבירו במום כי שניהם לא היו אנשי שם ולא נודעו כי אם מצד אבותם:

(ויקרא כד:י) וַיֵּצֵא בְּנֵי־אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בְּנֵי־אִישׁ מִצְרַיִם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמִּתְנָה בֵּין הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי: (רש"י – 'בן איש מצרי' - הוא המצרי שהרגו משה)

(שמות ב:י-יב) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֵהוּ לְבַת־פְּרֹעֹה וַיְהִי־לָהּ לְבָן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וְתֵאמֶר קִי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ: וַיְהִי בַּיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיִּרְא בְּסִבְלָתָם וַיִּרְא אִישׁ מִצְרַיִם (רש"י – 'איש מצרי' - נוגש היה, ממונה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם: 'מכה איש עברי' - מלקהו ורודהו. ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום) מִכָּה אִישׁ־עִבְרָי מֵאֲחָיו: וַיִּפֶן פָּה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדֹּף אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל: (שמות ב:י-יב) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֵהוּ לְבַת־פְּרֹעֹה וַיְהִי־לָהּ לְבָן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וְתֵאמֶר קִי מִן־הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ: וַיְהִי בַּיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיִּרְא בְּסִבְלָתָם וַיִּרְא אִישׁ מִצְרַיִם (רש"י – 'איש מצרי' - נוגש היה, ממונה על שוטרי ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר למלאכתם: 'מכה איש עברי' - מלקהו ורודהו. ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום) מִכָּה אִישׁ־עִבְרָי מֵאֲחָיו: וַיִּפֶן פָּה וַיִּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדֹּף אֶת־הַמִּצְרַיִם וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחֹל:

כלי יקר

ומה שנאמר ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי. הוא המצרי שהרגו משה בשם המפורש ועל כן כל הימים היה מגדף בתוך לבו ולא נודע בחוץ הדבר, וכל המחלל שם שמים בסתר נפרעים ממנו בגלוי (אבות ד 7) על כן סבב ה' שיצא מאוהלו בתוך בני ישראל כדי שתגלה רעתו בקהל כי כך המדה בחילול ה'. ויכול להיות שלכך נאמר ויצא כי במשה נאמר ויצא משה אל אחיו (שמות ב יא) גם אני אצא לגדף, במשה נאמר (שם פסוק יב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש ועשה בצנעה, אני אצא בתוך בני ישראל לעשות ברבים: